

เอกลักษณ์ทางความเชื่อคนต่างวัฒนธรรม : จากลุ่มน้ำโขงในจีนตอนใต้สุดสายที่แก้มังกรในเวียดนาม

ประทีป แพรรัมย์*

การทัศนศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ทางด้านมานุษยวิทยา ของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นทางของการศึกษานั้นมีข้อจำกัดทางภาษาเมื่อต้องปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัฒนธรรมเป็นอุปสรรคที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ยาก คนต่างวัฒนธรรมที่ไปศึกษาเริ่มจากลุ่มแม่น้ำโขงตอนกลางสุดสายไหลลงสู่ทะเลที่เวียดนามใต้ในประเทศจีนตอนใต้ ซึ่งเรียกแม่น้ำโขงว่าหลันซาง ที่นี้ได้ไปสัมผัสกับวัฒนธรรมชาวไตลื้อ (เขียนตามสำเนียงม้งคุเทศก์จีน) คนไทยนิยมเขียน (ไทลื้อ) ที่สิบสองพันนา (บางแห่งเขียน ปันนา) (Xishuangbanna) ซึ่งเป็นรัฐเล็ก ๆ ที่เกิดจากการรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ของ เมืองสามสิบกว่าเมือง เป็น “ 12 พันนา ” คือ 12 เขต ได้แก่ เมืองเชียงรุ่ง เมืองแช่ เมืองหลวง เมืองหน เมืองฮาย เมืองงาด เมืองล่า เมืองอิง เมืองเหนื่อ เมืองพง เมืองอุเหนื่อ และเมืองทอง (เจีย แยน จอง. 2535 :38) สิบสองพันนาอยู่ท่ามกลางรัฐใหญ่คือจีนและพม่า ต่อมาจีนสามารถผนวกสิบสองพันนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนจีน (ณัชชา เลหาศิรินาถ. 2541 : (21)) นอกจากนี้ได้ศึกษาวัฒนธรรมของชาวจีนในมณฑลยูนนาน ซึ่งมีฉายาว่า ดินแดนหลังก้อนเมฆ มณฑลนี้มีดินแดนที่ติดกับพม่าทางทิศตะวันตกและประเทศลาว ประเทศเวียดนามทางทิศใต้ ศิลปวัฒนธรรมหลายอย่างจึงมีลักษณะผสมผสานกับวัฒนธรรมในพม่า

ประเทศถัดลงมาช่วงกลางแม่น้ำโขง คือ ประเทศลาว (ลาวเรียกว่าน้ำโขงว่า แม่น้ำของ) ได้ไปศึกษาที่เมืองหลวงนครเวียงจันทน์ ซึ่งอยู่ติดกับจังหวัดหนองคาย โดยมีแม่น้ำโขงไหลผ่านแบ่งอาณาเขตไทยกับลาว การเดินทางจากนครเวียงจันทน์ไปเมืองหลวงพระบาง ตามเส้นทางหมายเลข 13 เหนือ ต้องผ่านหุบเหวตามเทือกเขาหลายพันโค้ง ผ่านหมู่บ้านของชนเผ่าต่าง ๆ ตลอดระยะทาง ใช้เวลาค่อนข้างถึงเมืองหลวงพระบาง เมืองมรดกโลก ดินแดนแห่งธรรมะและประชาชนปฏิบัติยึดถือขนบธรรมเนียมอันดีงามแต่โบราณสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เช่น งานเทศกาลแข่งเรือ ก่อพระเจดีย์ทราย พิธีกรรมเช่นสรวง โดยจะนำข้าวและผลไม้พื้นบ้านหลายชนิดห่อกรวยใบตอง เรียกว่า ห่อไข่ว ไปวางไว้ตามริ้วบ้าน ตามริมทางเดิน โดยมีความเชื่อว่าภูตผีวิญญาณเร่ร่อนที่เดินทางมาจากนรกจะได้รับส่วนบุญนี้คนยากไร้ผ่านมาก็สามารถกินข้าวห่อไข่วนี้ได้เช่นกัน นอกจากนี้ยังมีประเพณีพิธีกรรมบวงสรวงปู่เอยย่าเอย ซึ่งคนหลวงพระบางถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเทวดาคู่บ้านคูเมือง (สมิทธิ ธนานิธิโชติ. 2547 : 57-115)พื้นที่ที่ได้ไปศึกษา

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ในประเทศลาวอีกส่วนหนึ่ง คือลาวตอนใต้ที่แขวงจำปาสัก เซกอง ซึ่งเป็นที่ราบสูงมีชนเผ่าอาศัยอยู่มาก พื้นที่ตอนใต้มีอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรป่าไม้และไร่ชา กาแฟ ผลไม้

จากนั้นไปประเทศกัมพูชา ดินแดนที่แม่น้ำโขงไหลไปเปลี่ยนทิศทางสร้างเป็นแอ่งน้ำจืดขนาดใหญ่กลายเป็นทะเลสาบเรียกว่าทะเลสาบเขมร (ตอลเลซาบ, ตอลเล แปลว่า แม่น้ำ, ซาบ แปลว่า จืด) ที่ซึ่งมีปลาชุกชุมและอุดมสมบูรณ์ที่สุด กัมพูชาเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมทางภาษาที่มีความคล้ายคลึงกับภาษาไทย โดยเฉพาะคำราชาศัพท์ มีปราสาทหินที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกจนกลายเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของโลก ซึ่งอยู่ในจังหวัดเสียมเรียบ และได้ผ่านอีกหลายจังหวัด ดินแดนกัมพูชาแห่งนี้มีประวัติศาสตร์อันยาวนานและยิ่งใหญ่ที่สุดที่เต็มไปด้วยแรงศรัทธาทั้งทางด้านศาสนาและความเชื่อ เช่น เรื่องผีนรพญาราชช้างชั้นช้างแรม ความเชื่อเกี่ยวกับนาคผู้พิทักษ์น้ำ ความเชื่อเกี่ยวกับการสักตามร่างกายและวัฒนธรรมการกินหมาก (พรรณงาม เสงี่ยมสารและคณะ. 2546 : 17)

การศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาในภูมิภาคแห่งนี้ไปสิ้นสุดแม่น้ำโขงไหลลงสู่ทะเลที่ก้ามังกรในประเทศเวียดนาม วัฒนธรรมของกลุ่มชนที่อาศัยตามลุ่มน้ำโขงนี้มีเอกลักษณ์โดดเด่นเมื่อมองผ่านทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่ได้พบเห็นการแสดงออกถึงวิถีชีวิตในสังคมของตนที่ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีในการปฏิบัติ การจัดระเบียบตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ วัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลทำให้เห็นความแตกต่างของแต่ละสังคม โดยเฉพาะในระบบความเชื่อซึ่งเป็นนามธรรมและเป็นเรื่องละเอียดอ่อนหากจะเรียนรู้อย่างลึกซึ้งต้องเข้าไปสัมผัสอย่างจริงจัง ต้องเรียนรู้การแปลรหัสทางวัฒนธรรมความเชื่อที่กลุ่มชนนั้นๆ ได้ปฏิบัติ จึงจะสามารถเข้าใจสังคมและเข้าถึงคุณค่าแห่งวัฒนธรรมนั้นได้ ความแตกต่างนี้เกิดจากวัฒนธรรมไม่ใช่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือชีวภาพ เช่นลักษณะทางชีวภาพกำหนดให้เราต้องกินอาหาร แต่การที่จะกินอะไรได้บ้างนั้นเกิดจากที่มนุษย์กำหนดขึ้นเองเฉพาะของวัฒนธรรมกลุ่มคนนั้นๆ (สุพัตรา สุภาพ. 2523 : 139-147) เช่นคนจีน หรือคนเวียดนามบางคนกินเนื้อสุนัขโดยคิดว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นต้น

ในบทความ เอกลักษณะทางความเชื่อคนต่างวัฒนธรรม : จากลุ่มน้ำโขงในจีนตอนใต้สุดสายที่ก้ามังกรในเวียดนาม เริ่มต้นจากประเทศจีน ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งเป็นจุดที่แม่น้ำโขงไหลลงสู่ทะเลโดยส่วนใดเกี่ยวข้องกับประเทศไทยก็จะกล่าวถึงไปในเนื้อหาส่วนนั้น ๆ ด้วย

ในประเทศจีน นำเสนอเรื่องของ ฟีเชียว คำนี้เรียกโดยคุณบัวคำ มัคคุเทศก์ชาวจีน ฟีเชียวทำขึ้นที่โรงงานทำหยก ชื่อ “สื่อเฉียง” รัฐบาลจีนสร้างให้คนพิการได้มีที่ทำงาน ลักษณะของ ฟีเชียว ตามคำบอกเล่าของมัคคุเทศก์ว่า ฟีเชียว เป็นลูก

แผงขายเนื้อสุนัขในตลาดเช้าที่เมืองล่าประเทศจีน

ชาย ของมังกรตัวที่ 9 มีแต่ปากไม่มีหูกัน หัวเหมือนมังกร ตัวเหมือนสิงโต ขาเหมือนเสือ หางเหมือนหงส์ ฟีเซียวกินเงินและกินทองเป็นอาหาร โดยไม่ถ่ายออกมา คนจีนนิยม ซี้เฟี้ยว มากเพราะเชื่อว่าช่วยให้ทำมาค้าขายได้เงินทองเก็บมากมาย ในกลุ่มผู้แสวงหาเครื่องรางของขลังได้กล่าวถึงเครื่องรางชนิดนี้ให้ชื่อว่า ปี่เซี่ยะ หรือกวางสวรรค์ (ทศพล จังพานิชย์กุล. 2549 : 115-135) ปี่เซี่ยะ มีชื่อเดิมว่า เทียนลก เป็นลูกตัวสุดท้าย (ตัวที่9) ของพญามังกร รูปลักษณะของ ปี่เซี่ยะ เป็นการรวมสัตว์หลายประเภทไว้ด้วยกัน ได้แก่ สิงโต มังกร กวาง แมว นก ฯลฯ เป็นสัตว์ของเทพ ในสมัยก่อน ตัวเป็นกวาง หางเป็นแมว เล็บเป็นสิงโต มีปีก มีเขา ไม่มีรูทวาร อาหารหลักของ ปี่เซี่ยะ คือ เงิน กับทอง ผู้คนนิยมบูชาไว้หน้าบ้านเพื่อขจัดสิ่งอัปมงคล บันดาลเกียรติยศชื่อเสียง ปัจจุบันเป็นสัตว์มงคลที่ใช้ดูทรัพย์สินเงินทอง ขจัดสิ่งชั่วร้าย อัปมงคลไปพร้อมๆ กัน ลักษณะเด่น มี 8 ประการ คือ อ้าปากรับทรัพย์ หางยาวกวักโชคลาภ ยกหัวข่มศัตรูคู่แข่ง เท้าตะปบทรัพย์ อ้าขาก้าวหน้า ลิ่นยาวดัดเงิน องอาจน่าเกรงขาม ไม่มีรูทวารเงินทองไม่รั่วไหล สัตว์มงคลนี้มีชื่อเรียกแตกต่างกันเช่น ปี่เซี่ยะ (ภาษาจีกกลาง) ผีซัว (แต้จิ๋ว) เป่เย้า (กวางตุ้ง) คำเหล่านี้สื่อเสียงต่างกันไปตามลักษณะท้องถิ่น ในที่นี้ขอเรียกว่า ฟีเซียว ตามที่มณฑลเทศกัได้นแนะนำและได้ไปดูถึงโรงงานทำเครื่องรางชนิดนี้โดยตรง ฟีเซียว มีถิ่นกำเนิด ที่เมืองเฉินตู มณฑลเสฉวน ประเทศจีน เป็นสัตว์ในเทพนิยายชั้นสูง ซึ่งมีมากกว่า 5000 ปี มีสมญานามตามแต่ละศรัทธา เช่น จินแผ่นดินใหญ่ เรียกว่าตัวดูดเงิน ฮองกงเรียก ตัวรับโชค ได้หัวเรียก ตัวเฮง เฮง

ฟีเซียว หรือ ปี่เซี่ยะ และฟี่เซียว หรือ ปี่เซี่ยะ และโรงงานสื่อเสียง ในมณฑลยูนนาน ประเทศจีน

ในประเทศลาว นำเสนอวัดลาวในหลวงพระบางซึ่งเป็นวัดแบบพุทธเถรวาทจึงมีความคล้ายคลึงกับวัดในเมืองไทย แต่ในทางสถาปัตยกรรมมีความแตกต่างกันที่เห็นได้ชัดเจน คือ สิมหรือโบสถ์ของลาว มีสถาปัตยกรรมเป็นรูปแบบเฉพาะ ดังนี้ (ศรีธัญญ์ บุญประเสริฐ. 2548 : 30-34)

1. สิมแบบล้านช้าง มีทรงหลังคาผายกว้างออกเรียกว่าหลังคาปีกนก เช่น สิมวัดเชียงทอง ซึ่งถือว่าเป็นสุด

สิมวัดเชียงทอง ในหลวงพระบาง

ยอดแห่งลิ่มแบบล้านช้างที่สมบูรณ์ที่สุดในลาว รอบนอกมีจิตรกรรมฝาผนังลงรักปิดทอง เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา หอพระพุทธรูปไสยาสน์ตั้งอยู่ข้างลิ่มวัดเชียงทอง ผนังทำเป็นประติมากรรมภาพวิถีชีวิตของชาวบ้าน นิทานพื้นบ้านประดับกระจกสีตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ (ดอกดวง) อย่างสวยงาม วัดเชียงทองสร้างขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช

ภาพวิถีชีวิตรอบหอพระพุทธรูปไสยาสน์ วัดเชียงทอง ในหลวงพระบาง

2. ลิ่มแบบเวียงจันทน์ คล้ายโบสถ์วัดไทย ทรงอาคารสูงรับกับหลังคาซ้อนชั้นแหลม

มักมีฐานสูงหลายชั้นกว่าลิ่มแบบล้านช้าง

3. ลิ่มแบบเวียงขวาง มีลักษณะผสมผสานกับศิลปะลื้อ เนื่องจากนิยมใช้ช่างชาวลื้อ ซึ่งมีฝีมือดีกว่ากลุ่มอื่นมาบูรณะ

ในรูปแบบลิ่มทุกประเภท มีส่วนที่เป็นเอกลักษณ์คือ ส่วนที่อยู่ตรงกลางหลังคาลิ่ม ในประเทศไทยมีอยู่บางทางภาคเหนือ ซึ่งได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมแบบล้านช้างเช่นเดียวกัน ตรงกลางหลังคาลิ่ม มักทำรูปคล้ายฉัตรหลายอัน บางวัดทำเป็นตัวนาคเกี่ยวพันกันขึ้นไป ส่วนนี้ลาวเรียกว่า “ซ่อฟ้า” แต่ซ่อฟ้าที่ปรากฏในวัดไทย ลาวเรียกว่า “โห่ง” ซ่อฟ้าแต่ละวัดแสดงถึงสถานะของวัด เช่นถ้ามี 17 ยอดแสดงว่าเป็นวัดหลวง สร้างโดยเจ้ามหาชีวิตหรือกษัตริย์ หากน้อยกว่า 17 ยอด หมายความว่าเชื้อพระวงศ์ตามลำดับลงมาเป็นเจ้าศรัทธาสร้าง ซ่อฟ้าเป็นสัญลักษณ์ของเขาวะสุเมรุซึ่งเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ความเชื่อในการทำหลังคาลิ่มลักษณะเช่นนี้มีในประเทศลาวและที่หมู่บ้านไตลื้อ ประเทศจีน นอกจากหลังคาลิ่มซึ่งเป็นศาสนสถานแล้วในภูมิภาคแถบนี้ยังมีการทำหลังคาบ้านที่มีสัญลักษณ์ตามคติความเชื่อดังกล่าวในกลุ่มชาวไตลื้อ ประเทศจีน และชาวกัมพูชา ในประเทศกัมพูชาที่คล้ายคลึงกันทั้งที่มีได้มีพื้นที่อยู่ติดกัน

ยอดโบสถ์วัดในหมู่บ้านไต้ลือ ประเทศจีน

ยอดลิ้มวัดเชียงทอง หลวงพระบาง

หลังคาบ้านชาวไต้ลือ ประเทศจีน

หลังคาบ้านชาวกัมพูชา ในพระตะบอง

หลวงพระบางมีความผูกพันเหนียวแน่นกับพระพุทธศาสนา เอกฉัตร กษัตริย์ทางพระพุทธศาสนา ในหลวงพระบาง นอกจากจะเป็นสถาปัตยกรรมการก่อสร้างวัดที่สวยงามแล้ว ทุกวันจะมีพระสงฆ์ ประมาณ 280 รูป เดินรับบิณฑบาตเป็นแถวยาวเพื่อให้ ประชาชนตักบาตร ส่วนใหญ่ผู้มาตักบาตรคือ นักท่องเที่ยว ชาวบ้านจะรอตักบาตรอยู่หน้าบ้านตนเอง โดยพระสงฆ์จะเดินแยกออกเป็นสายไปตามคุ้มวัดนั้น ๆ การที่พระสงฆ์เดินบิณฑบาตเป็นแถว ๆ ทางลาวตอนใต้ก็เป็นลักษณะเช่นนี้ แต่อาจมีพระน้อยกว่าเพราะชุมชนขนาดเล็ก และภาพเหล่านี้ก็มีปรากฏให้เห็นในชนบทหรือตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยเช่นเดียวกัน การเดินเรียงแถวจะให้พระที่มีพรรษาสูงกว่าเดินนำหน้า ที่หลวงพระบาง นิยมตักบาตรด้วยข้าวเหนียวหนึ่ง ปัจจุบันมีผู้นำอาหารทำเป็นชุดมาขายจึงทำให้มีอาหารหลากหลายชนิด เช่น ข้าวต้มผัดห่อด้วยใบตองกล้วย ก๋วยเตี๋ยวสุก ขนม อาหารแห้ง ดอกไม้พื้นเมือง เป็นต้น ในภาพด้านบน พระสงฆ์รับบิณฑบาต ที่หลวงพระบาง บนฝ่าบาตรที่ถือเป็นดอกศรีสุท

พระสงฆ์รับบิณฑบาต ที่หลวงพระบาง

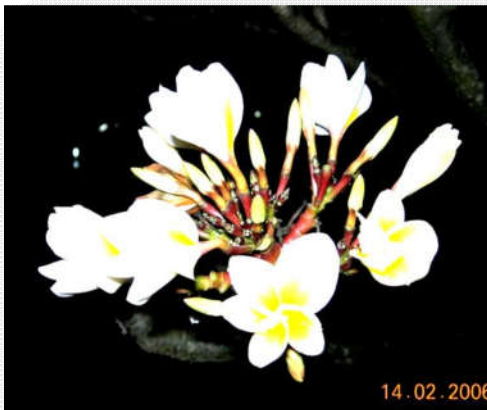
ดอกศรีสุข ใช้ตัดบายศรี / บุญชา

ดอก เหา ใช้เพื่อบูชาพระให้มีเงินมีคำ

อาหารชุดมีขายไว้ตัดบายศรี

ดอกจำปาลาว หรือลั่นทม

บายศรี

ดอกไม้พื้นบ้าน มีจำหน่ายสำหรับบูชาพระ ข้าวเหนียว ข้าวต้มมัด กล้วยสุกไว้ตัดบายศรี จำปาลาว หรือลั่นทม (คนไทยเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ลีลาวดี) เป็นดอกไม้ประจำชาติของลาว จะออกดอกบานสะพรั่งในเดือนเมษายน ซึ่งเป็นปีใหม่ของลาว ดอกจำปานิยมนำไปประดับและบูชา บายศรีประดิษฐ์กรรมเพื่อการสักการะบูชาที่ประเทศลาว ใช้ได้กับทุกสถานที่ที่ต้องการบูชา เช่น ห้างพระรัตนยนต์ พระพุทธรูปหรือโบราณสถานที่สำคัญ ๆ เช่น ที่ ปราสาทวัดพู โบราณสถานที่เป็นมรดกโลกอีกแห่งหนึ่งของลาว ตั้งอยู่ที่ แขวงจำปาสัก (วัดพู, จำปาสัก เขียนเหมือนภาษาลาวและในภาพเป็นบายศรีที่ตั้งไว้สักการะหิ้งบูชา ร้านขายผักที่หลวงพระบาง) ส่วนในประเทศไทย คนไทยเขมร นิยมนำดอกจำปาประดับที่บายศรี เพื่อประกอบพิธีกรรม มมีวด ซึ่งเป็นพิธีกรรมในการรักษาพยาบาลคนป่วยของชาวไทยเขมรแถบจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์

ในประเทศกัมพูชา นำเสนอความเชื่อทางศาสนาซึ่งมีทั้งพุทธ พราหมณ์ ฮินดู และความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ซึ่งมีปรากฏให้เห็นตาม โบราณสถานและโบราณวัตถุมากมาย โดยเฉพาะปราสาทหินขนาดใหญ่ เช่น ปราสาทนครวัด 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก ปราสาท บายน ปราสาทบันทายศรี แสดงให้เห็นถึงความเชื่อความศรัทธาในทาง ศาสนา นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปอวโลกิเตศวร ประดิษฐานอยู่ใน ศาลาหน้าพระราชวังเขมรินทร์ กรุงพนมเปญ มีผู้คนมาสักการะด้วย มะพร้าวอ่อนกับดอกบัว เรียกว่า ผกาโดง (ผกา- ดอกไม้ , โดง – มะพร้าว) มีผู้มาแก้บนด้วยการจ้างดนตรีเป่าพาทย์เขมร (พิณเพี้ยต) บรรเลงเพื่อเป็นการถวายสักการะอย่างเนืองแน่นทุกวัน

เทวรูปในปราสาทนครวัด

พระอวโลกิเตศวร ในกรุงพนมเปญ

ผกาโดงเครื่องสักการะบูชา

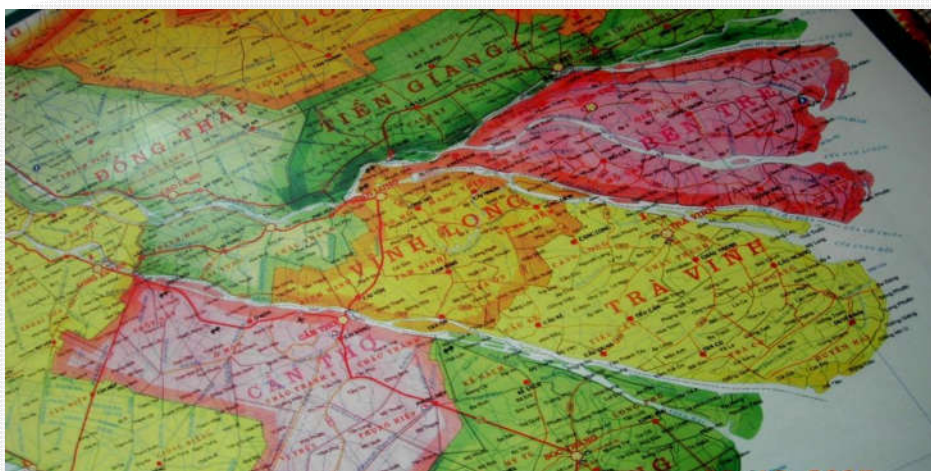
ภาพแกะสลักที่ปราสาทบันทายศรี

ความเชื่อเกี่ยวกับการวาดรูปดวงตาไว้ที่ด้านหน้าของเรือประมงและเรือบรรทุกสิ่งของ ในประเทศเวียดนาม

ในประเทศเวียดนาม มีลัทธิขงจื๊อและลัทธิเต๋า ซึ่งมีความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ เรียกว่า เฮียว หรือพิธีแสดงความเคารพจาก ลูกหลาน จัดเป็นหนึ่งในศรัทธาความเชื่อที่สำคัญ (มัลลิกา พงศ์ปริตร. 2544 : 67) และได้ไปศึกษา วัฒนธรรมตามลำน้ำที่เมืองกันเทอ ในเวียดนามตอนใต้ พบความเชื่อที่มีต่อเครื่องมือทำมาหากินที่ ปรากฏให้เห็น เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการวาดรูปดวงตาไว้ที่ด้านหน้าของเรือประมงและเรือบรรทุกสิ่งของ เพื่อทำการค้า ดังเช่นในภาพดวงตามีสีดำขาว(ซ้ายมือ) มองลงไปใต้น้ำ ดวงตาสีดำ ขาว แดง

(ขวามือ) มองไปข้างหน้า โดยเชื่อว่าสามารถมองดูเหตุการณ์ข้างหน้าได้ และเพื่อให้เรือได้รับอันตรายใด ๆ จากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ

แผนที่ แสดงให้เห็นว่าแม่น้ำโขงแยกตัวออกเป็นแม่น้ำสายเล็ก ๆ 9 สาย

ที่เวียดนามแห่งนี้ แม่น้ำโขงแยกออกเป็น 9 สายไหลสู่ท้องทะเล ณ ที่แห่งนี้จึงถูกขนานนามว่า ดินแดนเก้ามังกร สถานที่ที่สิ้นสุดการเป็นแม่น้ำโขงสายน้ำที่ยาวเป็นอันดับ 10 ของโลก ซึ่งยาวประมาณ 4,909 กิโลเมตร (เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. 2548. : 1) เป็นแม่น้ำที่นานาประเทศได้ใช้หล่อเลี้ยงชีพ ตั้งแต่แหล่งกำเนิดในทิเบตลงมา ผ่านจีนซึ่งได้ครอบครองสายน้ำนี้มากที่สุด เชียดพม่า เข้ามาในลาวและเป็นเส้นแบ่งประเทศไทยกับลาวในบางช่วงไหลลงสู่กัมพูชา ทำให้เกิดทะเลสาบอันกว้างใหญ่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวกัมพูชาทั้งประเทศ จากนั้นลงไปสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับเวียดนามก่อนที่จะไหลลงสู่ทะเล แม่น้ำโขงได้เป็นแหล่งก่อให้เกิดวัฒนธรรมความเชื่อที่หลากหลาย แสดงเอกลักษณ์แห่งตนปรากฏให้เห็นดังได้กล่าวมาแล้ว แม่น้ำโขงไหลผ่านดินแดนแห่งใด มิได้มีแปรเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเองยังคงให้ความอุดมสมบูรณ์แก่ทุกหนทุกแห่งที่ไหลผ่าน ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงควรเห็นคุณค่า และร่วมกันพัฒนาใช้น้ำโขงอย่างมีสติให้เกิดประโยชน์ สมกับเป็นแม่น้ำนานาชาติ ตรานานเท่านานสืบไป

บรรณานุกรม

เครือข่ายแม่น้ำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2548). **คำให้การของคนท้ายน้ำ**. กรุงเทพฯ : วินดาเพรส.

เจีย แยน จอง. (2535). “ไทลื้อสิบสองปันนาก่อนการเปลี่ยนแปลง,” ใน **สิบสองปันนา**.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ณัฏฐา เลหาศิรินาถ. (2541). **สิบสองพันนา : รัฐจารีต**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน

สนับสนุนงานวิจัย.

พรอนงาม เก้าธรรมสารและคณะ. (2546). **ประวัติศาสตร์กัมพูชา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มัลลิกา พงศ์ปริตร. (2544) **หน้าต่างสู่โลกกว้างลาวและกัมพูชา**. กรุงเทพฯ : หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

ศรัณย์ บุญประเสริฐ. (2548). **คู่มือนำเที่ยวหลวงพระบาง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สารคดี

ทศพล จังพานิชกุล. (2549). **เครื่องรางมหาเศรษฐีบูชาแล้วรวย**. กรุงเทพฯ : ค่อมมา ดีไซด์

แอนด์ พรินติ้ง.

สมิทธิ ธนาธิโชติ. (2547). **หลวงพระบางบางสิ่งไม่เปลี่ยนไป ใจที่เปลี่ยนแปลง**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.

สุพัตรา สุภาพ. (2523). **สังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

ภาพถ่าย โดย ประทีป แชรรัมย์ เมื่อปี 2548 - 2549

มัคคุเทศก์

คุณเงิน และคุณ ฮวงหลั่น(นำชมตลาดน้ำ) มัคคุเทศก์ประเทศเวียดนาม

คุณชาญสมร คุณคำแก้ว และท้าวสุบัน แสงสุลิว มัคคุเทศก์ประเทศลาว

คุณชารา และคุณสุวรรณา มัคคุเทศก์ประเทศกัมพูชา

คุณบัวคำ และคุณคำหล้า มัคคุเทศก์ประเทศจีน